

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ КУРСАНТІВ ЗВО СИСТЕМИ МВС

THE FORMATION OF CADETS' FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE IN AN ESTABLISHMENT OF HIGHER EDUCATION OF MIA OF UKRAINE

У статті наголошено, що у сучасному інтернетизованому світі, у якому взаємопов'язані країни, організації та приватні особи, професія правоохоронця набуває все більш глобалізованого значення. Це означає, що іншомовні компетенції правоохоронців стають затребуваними, як ніколи. Спеціаліст зі знанням іноземної мови користується великим попитом на ринку праці. Сучасний офіцер поліції поряд з державною має володіти хоча б однією іноземною мовою. Модернізація діяльності правоохоронних органів відповідно до вимог європейських і світових стандартів у контексті зміни пріоритетів роботи поліції з державно зорієнтованих на суспільно зорієнтовані з урахуванням нових підходів до взаємин з населенням вимагає формування свідомої національно-мовної особистості. Високий рівень сформованості як рідномовної, так й іншомовної комунікативної компетентності, є особливо значущим для працівників правоохоронних інституцій, що обумовлюється декількома чинниками. По-перше, специфіка роботи правоохоронця вимагає від нього умінь не лише грамотно укладати безліч документів, а й виграно виглядати під час усної комунікації (вміти дискутувати, налаштувати співрозмовника на свій бік, апелювати до почуттів, викликати довіру, переконати тощо). Звідси вільне володіння державною мовою в її усній і писемній формах є запорукою успіху правоохоронця в професії. Таким чином, навчання мов виступає частиною загальної програми навчання, виховання й розвитку особистості майбутнього фахівця – правоохоронця. Опановуючи мову, курсанти поглиблюють професійно значущі знання про устрій держави, гілки влади, можливості орієнтування у місті, опис зовнішності злочинця тощо. Педагогічний процес викладання іноземної мови направлений на розвиток професійної компетентності курсантів, підпорядкований принципу професійно значущої домінанти з урахуванням реальних потреб суб'єктів спілкування в професійній сфері. Цілі, зміст, структура, форми, методи і засоби навчання іноземній мові приведені у відповідність з принципом професійної спрямованості як головного компоненту розробленої системи.

Ключові слова: іншомовна, комунікативна компетентність, правоохоронці, професійно спрямована мова.

The article emphasizes that in today's Internet world, where countries, organizations and individuals are interconnected, the law enforcement profession is becoming increasingly globalized. This means that the foreign language competencies of law enforcement officers are becoming more popular than ever. A specialist with the knowledge of a foreign language is in great demand in the labor market. A modern police officer must speak at least one foreign language in addition to the state one. Modernization of law enforcement system in accordance with European and international standards in the context of changing the priorities of the police from state-oriented to socially oriented, taking into account new approaches to relations with the population requires the formation of a conscious national and linguistic personality. The high level of formation of both native and foreign language communicative competence is especially important for law enforcement officers due to several factors. First, the specifics of law enforcement require him not only the ability to draw up many documents in a correct way, but also to look good during communication (be able to discuss, set the interlocutor to his side, appeal to feelings, inspire confidence, trust, persuade, etc.). That is why the usage of the state language in its oral and written forms correctly is the key to the success of law enforcement in the profession. Thus, language teaching is part of the overall program of training, education and personal development of the future specialist - law enforcer. Studying the language, cadets deepen professionally significant knowledge about the structure of the state, branches of government, opportunities for orientation in the city, a description of the appearance of the offender and more. The pedagogical process of teaching a foreign language is aimed at developing the professional competence of cadets, subject to the principle of professionally significant dominance, taking into account the real needs of the subjects of communication in the professional sphere. The goals, content, structure, forms, methods and means of teaching a foreign language are brought into line with the principle of professional orientation as the main component of the developed system.

Key words: foreign language, communicative competence, law enforcers, language for professional purposes.

УДК 378.6

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/44/1.22>

Волік О.В.,

викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Донецького державного університету
внутрішніх справ

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Соціально-економічні й політичні зміни в сучасному українському суспільстві об'єктивно обумовлюють зміни в професійній підготовці та в загальній культурі співробітників ОВС. У цих умовах абсолютно недопустимий низький рівень професійної спрямованості та якості підготовки фахівців. Сучасний стан підготовки кваліфікованих кадрів в системі вищої професійної освіти припускає вдосконалення учбово-виховного процесу, який

забезпечує розширення об'єму і підвищення якості знань, умінь і навичок курсантів, формування їх творчих здібностей, необхідних для розвитку професійної сучасною компетентності. Виявлено, що умовою формування іншомовної професійної комунікативної компетенції фахівця є наявність такого навчального середовища, яке сприятиме міждисциплінарній інтеграції. Ефективність процесу формування комунікативної компетенції обумовлена декількома педагогічними чинниками, які

можна визначити як істотні обставини, що впливають на якість гуманітарно-правової підготовки. Проте існуючий характер навчання у закладах вищої освіти, коли курсант знаходиться в стані ознайомлення з професійною діяльністю, відсутність мотивів самовдосконалення в тій спеціальності, що набуває, не сприяє посиленню установки на даний професійний вибір і вносить дисонанс до розвитку професійної компетентності майбутнього фахівця. Враховуючи спрямованість на формування здібності до між культурного спілкування, мету навчання іноземній мові фахівців необхідно сфокусувати на професійно-діловій складовій..

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Деякі фахівці вважають, що сьогodнішня мова із спеціальності все більше перетворюється на мову для спеціальності. В умовах, що склалися, знання лише іноземної мови стали недостатніми для значної кількості фахівців. Сучасному професіоналові не обійтися без володіння певним рівнем мови. Останнім часом питанням формування комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців приділяється значна увага з боку як українських, так і зарубіжних науковців. Зокрема, вивченню підлягали такі аспекти зазначеної проблеми, як: формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх правоохоронців у соціокультурному навчальному середовищі [7; 2; 3]; на основі застосування інтегративного підходу [5; 6]; за допомогою проектних технологій [4]; питання професійно орієнтованого навчання іноземних мов [1; 8; 9].

Іншомовна компетентність майбутнього правоохоронця визначена як інтегроване особистісне формування – сукупність знань, умінь, особистих якостей, які дозволяють спеціалісту ефективно використовувати іноземну мову у подальшій професійній діяльності, спрямованій на забезпечення ефективного спілкування з іноземцями у різних професійних ситуаціях. У данному випадку потрібна конкретизація і актуалізація мети професійно орієнтованого навчання іноземній мові.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте досліджено не всі аспекти, зокрема, незважаючи на проведені дослідження та сучасні підходи до формування іншомовної комунікативної компетентності вітчизняна методика навчання іноземних мов видокремлює комунікативний, особистісно-діяльнісний, компетентнісний, рівневий, рефлексивний і культурологічний підходи, які реалізуються шляхом використання різних технологій навчання іноземних мов. Водночас кожний підхід з огляду на його особливості передбачає найефективнішу для його реалізації технологію навчання іноземних мов. Згідно з комунікативним підходом формування іншомовної компетентності повинно мати комунікативний характер, тобто оволодіння засобами спілкування

передбачає їх практичне застосування в усіх видах мовленнєвої діяльності.

Мета статті – висвітлення важливості формування іншомовної комунікативної компетенції під час навчання майбутніх правоохоронців, визначення необхідних умов, змісту, форм і методів аудиторної і позааудиторної роботи.

Виклад основного матеріалу. Умовою формування іншомовної професійної комунікативної компетенції фахівця є наявність такого навчального середовища, яке сприятиме міждисциплінарній інтеграції, що відображає соціальний, ситуативний і професійно контекстуальний стан мови, як засіб професійного спілкування. Ефективність процесу формування комунікативної компетенції обумовлена декількома педагогічними чинниками, які можна визначити як істотні обставини, що впливають на якість гуманітарно-правової підготовки. Проте існуючий характер навчання у закладах вищої освіти, коли курсант знаходиться в стані ознайомлення з професійною діяльністю, відсутність мотивів самовдосконалення в тій спеціальності, що набуває, не сприяє посиленню установки на даний професійний вибір і вносить дисонанс до розвитку професійної компетентності майбутнього фахівця.

Націленість навчального процесу ЗВО МВС на формування професійної спрямованості курсантів дозволяє максимально використовувати засоби всіх дисциплін ЗВО, включаючи і іноземну мову, яка в юридичному учбовому закладі не є профільною, і можливості якої в процесі підготовки співробітників ОВС нового типу використовуються не повною мірою. Але його роль у формуванні особи майбутнього фахівця, і зокрема у формуванні його професійної спрямованості неухильно росте.

В той же час, саме професійна діяльність робить диференційований вплив на особові структури, які в неї включені. Модель професійної підготовки, яка припускає результат сформованості професійної компетентності, повинна будуватися на основі єдності теоретичної та практичної готовності. Знання іноземної мови фахівцями стає однією з важливих вимог в сучасних умовах. Істотно міняються вимоги до рівня володіння фахівцями різних кваліфікацій іноземною мовою. Першорядного значення набувають практичні навички, що припускають знання мови ділового спілкування в усній і письмовій мові, уміння використовувати його в своїй професійній діяльності.

В результаті цього суспільство отримує професійно компетентного, конкурентоздатного фахівця, що володіє практичними навиками використання іноземної мови для подальшого саморозвитку особових якостей, професійного становлення і кар'єрного зростання. До педагогічних умов успішної реалізації даної моделі навчання іноземній мові відносяться: побудова структури курсу,

відбір змісту учбового матеріалу в межах учбового предмету і майбутньої професійної діяльності; застосування інтерактивних форм і методів навчання, направлених на забезпечення іншомовної професійної компетентності.

Чинники успішності слід шукати в структурі учбової діяльності, що дозволяє ідентифікувати її із структурними елементами: створення умов для розвитку внутрішньої мотивації до спілкування в процесі учбової діяльності; конкретизація учбових цілей; вдосконалення учбово-виховного процесу за рахунок включення курсантів в процес активного обговорення певних ситуацій з сучасної та зарубіжної практики кримінальної системи; залучення слухачів до пошуку, відбору і формування банку учбових ситуацій, що припускають вибір стилів спілкування в повсякденній службовій діяльності і екстремальних ситуаціях; активізація процесу самооцінки якості комунікативної компетенції через порівняльний аналіз зростання власних досягнень здобувачів на різних етапах навчання. В процесі навчання і виховання необхідно закласти основи майбутньої діяльності, стимулюючи розвиток професійних мотивів.

Виникає необхідність теоретичної розробки і проектування системи навчання іноземній мові майбутніх правоохоронців, яка б сприяла розвитку їх професійної компетентності, і вирішувала задачі, які визначені соціальним замовленням суспільства на конкурентоздатного фахівця; відповідала інтересам і запитам особи; підвищувала мотивацію вивчення іноземної мови курсантами, що усвідомлюють функціональну значущість цього предмету, його роль в майбутній професійній діяльності; точніше визначала стимулюючи розвиток професійних мотивів визначала ціль, зміст, методи, форми і засоби навчання.

Майбутньому правоохоронцю необхідно оволодіти різними комунікативними технологіями, які б відповідали вимогам професійної етики і цілям правозахисної діяльності. Випускники повинні уміти осмислювати міжнародні явища, встановлювати взаємозв'язки і взаємини, робити висновки, узагальнення висновки щодо міжнародного партнерства і співпраці у професійній сфері, про необхідність розумної і взаємовигідної взаємодії із зарубіжними колегами.

В процесі формування професійної спрямованості курсантів молодших курсів при навчанні іноземній мові у ЗВО МВС головною метою є визначення необхідних умов, змісту, форм і методів аудиторної і позааудиторної роботи.

Перш за все, учбовий матеріал повинен відповідати профілю вузу і вимогам майбутньої професії; форми і методи навчання повинні сприяти вихованню у майбутніх правоохоронців позитивного відношення до професійної діяльності, забезпечувати формування творчого правового мислення

і закріплення професійних знань і умінь на практиці. Умовою успішного навчання майбутніх правоохоронців іноземній мові є включення в його зміст правової культури, що сприяє задоволенню загальноосвітніх і професійних інтересів, розширенню запасу спеціальних знань, розвитку лінгвістичних і риторичних умінь сучасних фахівців.

Висновки. Формування комунікативної компетентності – це складний і тривалий процес, в якому й з ключовими позиціями слід вважати розвинутому письмову і усну комунікацію на іноземній мові, яка лежить в основі всіх інших компетенцій і сприяє ціннісному освоєнню навколишньої дійсності. Вона особливо значуща для професійної діяльності працівників внутрішніх справ, тому що базується на розумінні і дотриманні основних цінностей культури, гуманізму, прихильності етичним цінностям і принципу соціальної відповідальності, правової культури, критичному переосмисленню свого професійного і соціального досвіду.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Григоренко О. Контекстная модель профессионально направленного обучения (на материале иностранного языка в военном вузе) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Москва, 2001. 239 с.
2. Желанова В. Контекстне навчання майбутнього вчителя початкових класів: теорія і технологія : монографія. Луганськ : Вид-во «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 505 с.
3. Жукова И. Контекстное обучение как средство формирования профессиональной компетентности будущих юристов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Москва, 2011. 252 с.
4. Калита О. Формування комунікативної компетентності майбутніх юристів засобами проектних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2011. 20 с.
5. Косянова О. Интегративный подход к формированию профессиональной коммуникативной компетентности студентов правовых специальностей : автореф. дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.02. Москва, 2008. 49 с.
6. Маслова Ю. В. Содержание и формы иноязычной речевой деятельности студентов педвуза в контекстном обучении (на материале английского языка) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Липецк, 2000. 181 с.
7. Николашкина В. Развитие профессионально-коммуникативной компетентности будущих бакалавров юриспруденции в социокультурной образовательной среде вуза : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования». Великий Новгород, 2017. 25 с.
8. Хомякова Н. Контекстная модель формирования иноязычной коммуникативной компетенции студентов неязыкового вуза: французский язык : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. Москва, 2011. 480 с.
9. Янковець А. В. Використання аудіо і відео матеріалів з інтернет-ресурсів для навчання професійно-орієнтованого аудіювання у військових навчальних закладах. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2019. Вип. 1.